

KONWENCJA **O PRAWACH**
RODZINY

KONWENCJA **O PRAWACH**
RODZINY

Państwa-Strony niniejszej Konwencji

mając na względzie, że rodzina stanowi jedno z najcenniejszych dóbr ludzkości;

mając na względzie, że rodzina jest fundamentem ładu społecznego i podstawową wspólnotą społeczną, pierwotną wobec państwa i autonomiczną wobec władz publicznych;

mając na względzie, że przyszłość ludzkości oparta jest na dobrym funkcjonowaniu rodziny;

mając na względzie, że rodzice, dzieci, dziadkowie oraz inni krewni i powinowaci tworzą wyjątkową wspólnotę, która jest optymalnym środowiskiem rozwoju człowieka, zabezpieczającym go przed przemocą oraz innymi patologiami;

mając na względzie, że w świetle doświadczeń historycznych kwestionowanie podmiotowości rodziny przejawiające się w szczególności w łamaniu praw rodziców i praw dzieci stanowi charakterystyczną cechę systemów politycznych uprzedmiotowiających człowieka;

mając na względzie, że rodzina stanowi pierwszą niezastępowalną szkołę wartości społecznych, zarówno tych, które wiążą się z życiem społecznym w ogóle, jak i tych, które stanowią o tożsamości cywilizacyjnej, narodowej i duchowej poszczególnych społeczeństw;

mając na względzie, że żadne państwo nie jest w stanie realizować dobra wspólnego bez udziału rodzin;

wyrażając zaniepokojenie próbami podważania naturalnego znaczenia rodziny, małżeństwa, płci oraz rodzicielstwa;

mając na względzie, że pełne poszanowanie tych podstawowych wartości ma zasadnicze znaczenie dla integralnego rozwoju człowieka i wszystkich wspólnot ludzkich;

mając na względzie, że rodzina stanowi niezbędne moralne i materialne oparcie dla swych członków, szczególnie najmłodszych i najstarszych;

dostrzegając, że przyczyny bezprecedensowego kryzysu demograficznego dotykającego wiele regionów świata leżą w podważaniu natury i lekceważeniu społecznych funkcji małżeństwa oraz rodziny;

sprzeciwiając się działaniom zmierzającym do osłabienia znaczenia rodziny w życiu człowieka oraz do jej dezintegracji, w tym kwestionowaniu prawa rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami, nieproporcjonalnej ingerencji w relacje rodzicielskie, praktykom utrudniającym rodzinie przekazywanie wartości swojemu potomstwu, wykorzystywaniu instytucji publicznych do indoktrynacji ideologicznej, brakowi szacunku dla godności ludzi na najwcześniejszym etapie ich życia, utrwalaniu się mentalności przeciwnej poczęciu nowego życia;

wyrażając przekonanie, że rodzice, małżonkowie oraz dzieci potrzebują wzmocnienia gwarancji ich praw i wolności;

uznając, że rodzina oparta na małżeństwie oraz małżeństwo rozumiane jako związek jednej kobiety i jednego mężczyzny są instytucjami naturalnymi oraz unikalnymi;

uznając, że na rodzicach spoczywa główna odpowiedzialność za wychowywanie ich dzieci;

dostrzegając, że dopełnianie się ról kobiet i mężczyzn połączonych więzami małżeńskimi najlepiej pozwala na integralny rozwój rodziny;

uznając, że dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychowywać się w naturalnym środowisku rodzinnym, w atmosferze szczerego, miłości i zrozumienia,

uznając, że przemoc domowa jest formą przemocy godzącej w życie rodzinne, stanowiąc zagrożenie dla rodziny i jej członków,

dostrzegając, że przemoc na tle seksualnym oraz wszelkie formy jej promocji w kulturze, są poważnym zagrożeniem dla wypełniania przez małżeństwo i rodzinę ich naturalnych funkcji w społeczeństwie,

dostrzegając, że pogłębiające się w ostatnich dziesięcioleciach podważanie naturalnej roli i autonomii rodziny w życiu społecznym oraz wzajemnych obowiązków jej członków, jak również kwestionowanie naturalnej tożsamości małżeństwa, prowadzą do osłabienia podstawowych struktur chroniących przed przemocą, w tym przemocą domową, i przyczyniają się do narastania tego zjawiska,

uznając wagę międzynarodowej współpracy między państwami, organizacjami międzynarodowymi oraz społeczeństwami dla skutecznej ochrony podstawowych wartości przed nowymi zagrożeniami,

mając na względzie, że rodzina ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa, zgodnie z art. 16 ust. 3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, art. 23 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, art. 10 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, art. 18 Konwencji o Prawach Dziecka, art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 17 ust. 2 Amerykańskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 17 ust. 2 Afrykańskiej Karty Praw Człowieka i Ludów oraz rezolucjami Rady Praw Człowieka ONZ A/HRC/RES/26/11 i A/HRC/RES/29/22 dotyczącymi ochrony rodziny,

mając na względzie rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie obchodów trzydziestej rocznicy Międzynarodowego Roku Rodziny, która podkreśla rodzinę jako kluczowe środowisko wychowawcze dla wszystkich jej członków, wzywa do inwestowania w systemy ochrony społecznej i wsparcie opiekunów, promuje politykę prorodzinną w odpowiedzi na wyzwania demograficzne,

mając na względzie postanowienia Deklaracji Konsensusu Genewskiego o Promowaniu Zdrowia Kobiet i Wzmacnianiu Rodziny z 2020 r., w tym

suwerenne prawo narodów do kształtowania własnej polityki prorodzinnej bez zewnętrznej presji oraz fundamentalne znaczenie rodziny jako podstawowej jednostki społeczeństwa dla zdrowia, dobrobytu i zrównoważonego rozwoju,

uzgodniły, co następuje:

ROZDZIAŁ I

Definicje

Art. 1

W rozumieniu niniejszej Konwencji:

- a) „małżeństwo” to dobrowolny i trwały związek kobiety i mężczyzny, który podlega szczególnej ochronie prawa krajowego;
- b) „rodzina” to wspólnota osób połączonych więzami pokrewieństwa lub powinowactwa;
- c) „płeć” to zespół cech biologicznych, w tym genetycznych, pozwalających na obiektywne rozróżnienie między kobietą a mężczyzną;
- d) „dobro dziecka” to ogół warunków niezbędnych dla jego prawidłowego rozwoju osobowego, duchowego i intelektualnego oraz dla zagwarantowania mu podstaw egzystencji materialnej – zapewnianych w pierwszej kolejności przez rodziców oraz innych członków rodziny, a w razie pozbawienia ich władzy rodzicielskiej w sposób zgodny z postanowieniami niniejszej Konwencji, przez innych prawnych opiekunów – które to warunki są identyfikowane z uwzględnieniem potrzeby zachowywania więzi rodzinnych oraz integralności rodziny, zabezpieczenia życia i zdrowia małoletniego oraz chronienia go przed demoralizacją, poszanowania jego tożsamości kulturowej, a także, stosownie do wieku i stopnia dojrzałości, opinii małoletniego na temat jego sytuacji;

ROZDZIAŁ II

Zasady ogólne

Art. 2

- 1) Małżeństwo, rodzina i rodzicielstwo znajdują się pod szczególną ochroną Państw-Stron.
- 2) Przy stosowaniu prawa krajowego Państwa-Strony wszelkie wątpliwości rozstrzygają tak, aby zachować integralność rodziny.

Art. 3

Każda rodzina ma prawo do korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności, a w szczególności wolności myśli, sumienia i wyznania, wolności słowa, wolności gospodarczej, niezakłóconego korzystania z własności prywatnej oraz prawa do ochrony życia prywatnego i rodzinnego.

Art. 4

Każda rodzina ma prawo do poszanowania jej autonomii wobec władz publicznych. Relacje między rodziną a państwem powinny być oparte na zasadzie pomocniczości, zgodnie z którą społeczność wyższego rzędu nie powinna ingerować w wewnętrzne sprawy społeczności niższego rzędu, pozbawiając ją kompetencji, lecz raczej winna wspierać ją w razie konieczności i pomóc w koordynacji jej działań z działaniami innych grup społecznych, dla dobra wspólnego. Ingerencja państwa w sprawy rodziny powinna mieć charakter wyjątku, a nie reguły.

Art. 5

- 1) Dziecko podlega szczególnej ochronie prawnej, zarówno przed, jak i po urodzeniu.
- 2) Dochodzenie rekompensaty za szkody spowodowane poczęciem lub urodzeniem dziecka jest niedopuszczalne.

Art. 6

Ustawy krajowe dotyczące dziedziczenia i przekazywania majątku między członkami rodziny powinny respektować ich potrzeby i prawa.

Art. 7

Dyskryminacja ze względu na wykonywanie pracy niezarobkowej polegającej na wychowywaniu dzieci jest zakazana.

Art. 8

Państwa-Strony szanują prawo każdego do promocji praw i wolności zagwarantowanych w niniejszej Konwencji, zarówno indywidualnie, jak i zbiorowo, na forum krajowym bądź międzynarodowym.

Art. 9

Państwa-Strony zobowiązują się do systemowego integrowania perspektywy rodziny na wszystkich etapach formułowania, wdrażania i oceny polityk publicznych, programów oraz projektów legislacyjnych na szczeblu krajowym i lokalnym, w celu zapewnienia, że decyzje władz publicznych sprzyjają ochronie i wspieraniu rodziny jako podstawowej komórki społecznej.

Art. 10

- 1) Państwa-Strony nie uznają skutków prawnych związków jedнопłciowych, poligamicznych i kazirodczych zawartych w jakiejkolwiek formie w kraju lub za granicą.
- 2) Nie można żądać od Państwa-Strony jakichkolwiek czynności umożliwiających zawarcie związku jedнопłciowego, poligamicznego lub kazirodczego za granicą.

Art. 11

Ingerencja Państw-Stron w korzystanie z praw i wolności małżonków, rodziców i dzieci zagwarantowanych w niniejszej Konwencji jest niedopuszczalna, chyba że opiera się na ustawie i jest niezbędna ze względu na zapewnienie bezpieczeństwa państwowego, ochronę porządku publicznego, ochronę zdrowia, słuszne wymogi moralności lub ochronę praw i wolności innych osób zagwarantowanych w niniejszej Konwencji.

ROZDZIAŁ III

Środki wykonawcze w zakresie polityki prorodzinnej

Artykuł 12

- 1) Państwa-Strony ustanawiają obowiązek przeprowadzania oceny wpływu na rodzinę (oceny prorodzinnej) dla każdego projektu aktu prawnego, strategii lub programu o istotnym znaczeniu dla życia rodzinnego.
- 2) Ocena prorodzinna analizuje w szczególności skutki projektowanego aktu dla:
 - a) integralności i autonomii rodziny,
 - b) praw i odpowiedzialności rodzicielskiej,
 - c) dobra dziecka,
 - d) stabilności małżeństwa oraz warunków wychowania dzieci w rodzinie,
 - e) sytuacji rodzin wielodzietnych, niepełnych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji.
- 3) Organy samorządu lokalnego stosują odpowiednio ocenę prorodzinną w zakresie swoich kompetencji, w szczególności przy uchwalaniu aktów prawa miejscowego, planów zagospodarowania przestrzennego oraz programów sektorowych.
- 4) Wyniki oceny są publicznie dostępne.
- 5) Państwa-Strony przedstawią Komitetowi, o którym mowa w artykule 37, w ramach okresowych sprawozdań informacje o funkcjonowaniu systemu oceny prorodzinnej oraz przykłady dostosowania projektów aktów prawnych w wyniku przeprowadzonych ocen.

ROZDZIAŁ IV

Prawa małżonków

Art. 13

Kobiety i mężczyźni w wieku małżeńskim mają prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny.

Art. 14

- 1) Nikogo nie wolno zmuszać do zawarcia małżeństwa.
- 2) Małżeństwa zawarte pod przymusem są nieważne.

Art. 15

Małżonkowie mają równe prawa i obowiązki.

Art. 16

- 1) Władze publiczne nie wpływają w żaden sposób na ograniczenie płodności i nie utrudniają małżeństwom posiadania dzieci.
- 2) Władze publiczne gwarantują społeczne uznanie i szczególne wsparcie rodzinom wielodzietnym.
- 3) Władze publiczne przeciwdziałają wszelkim przejawom dyskryminacji rodziców, zwłaszcza kobiet, ze strony pracodawców, z powodu wykonywanych obowiązków rodzicielskich.

Art. 17

Niedopuszczalne jest dyskryminacyjne traktowanie rodzin w zakresie dostępu do świadczeń rodzinnych, przywilejów podatkowych oraz innych form publicznego wsparcia ze względu na fakt pozostawania rodziców w związku małżeńskim.

ROZDZIAŁ V

Prawa rodziców

Art. 18

- 1) Państwa-Strony szanują wolność rodziców do wykonywania władzy rodzicielskiej nad ich dziećmi.
- 2) Wolność rodziców obejmuje w szczególności prawo do wychowania dziecka zgodnie z własnymi przekonaniami, a zwłaszcza religijnymi i moralnymi, wolność wyboru metod wychowawczych odpowiednich do stopnia dojrzałości dziecka, wolność wyboru formy i miejsca kształcenia dziecka oraz inne prawa i wolności zagwarantowane w niniejszej Konwencji.
- 3) Pozbawienie lub ograniczenie władzy rodzicielskiej może nastąpić tylko na podstawie ustawy i w drodze prawomocnego orzeczenia niezależnego sądu, z zastrzeżeniem ust. 5, w przypadku:
 - 1) popełnienia przez rodzica czynu zabronionego na szkodę dziecka;
 - 2) ubezwłasnowolnienia rodzica;
 - 3) porzucenia dziecka przez rodzica;
 - 4) skazania rodzica na długotrwałą karę pozbawienia wolności za przestępstwo;
 - 5) narażenia dziecka na zagrożenie życia lub poważny uszczerbek na zdrowiu.
- 6) Niezależny sąd może zastosować środki niezbędne dla zabezpieczenia dobra dziecka na czas konieczny do ustalenia wystąpienia okoliczności wskazanych w ust. 3, na zasadach i w trybie określonym w ustawie krajowej.
- 7) Pozbawienie lub ograniczenie władzy rodzicielskiej albo stosowanie środków tymczasowych w przedmiocie władzy rodzicielskiej na innej podstawie niż orzeczenie sądu jest zabronione. Właściwy według prawa

krajowego organ władzy publicznej może odebrać dziecko w trybie natychmiastowym wyłącznie wtedy, gdy dziecko jest narażone na bezpośrednie zagrożenie życia lub poważny uszczerbek na zdrowiu, któremu nie można zapobiec w inny sposób. Wówczas decyzja o odebraniu dziecka w trybie interwencyjnym na czas postępowania w przedmiocie ograniczenia bądź pozbawienia władzy rodzicielskiej powinna zostać potwierdzona w ciągu 24 godzin przez sąd.

Art. 19

Każdy rodzic ma prawo do lojalnego działania ze strony państwa. Państwo stanowi prawo z poszanowaniem standardów przyzwoitej legislacji, w tym jasności i precyzyjności przepisów, ochrony praw słusznie nabytych oraz interesów w toku oraz niedziałania prawa wstecz oraz zakazu tworzenia iluzorycznych uprawnień.

Art. 20

- 1) Każdy ma prawo do niezależnego i sprawiedliwego sądu w sprawach dotyczących praw i wolności rodziców, dzieci i małżonków.
- 2) W postępowaniach o pozbawienie, ograniczenie lub stosowanie środków tymczasowych w przedmiocie władzy rodzicielskiej właściwe organy władzy publicznej kierują się domniemaniem, że dobro dziecka jest realizowane w najwyższym stopniu w rodzinie biologicznej.

Art. 21

- 1) Rodzice mają prawo do swobodnego wyboru szkół lub innych środków niezbędnych do kształcenia dzieci, zgodnie z własnymi przekonaniami.
- 2) Rodzice mają prawo do udziału w tworzeniu podstaw programowych edukacji szkolnej.
- 3) Państwa-Strony uwzględniają w procesie podziału dotacji publicznych potrzeby rodziców, którzy edukują swoje dzieci w domu.
- 4) Państwa-Strony szanują autonomię szkół wyznaniowych oraz innych szkół prywatnych, w szczególności poprzez zapewnienie im swobody w określaniu podstaw programowych odpowiadających minimalnym wymaganiom w zakresie nauczania, jakie mogą być ustalone lub zatwierdzone przez władze publiczne.

Art. 22

- 1) Wychowywanie dziecka w szkole oraz w innych instytucjach opiekuńczych i wychowawczych odbywa się pod kierunkiem i nadzorem rodziców.
- 2) W szkole może być nauczana religia kościoła lub innego związku religijnego o uregulowanej sytuacji prawnej zgodnie z ustalonym przez niego programem.
- 3) Rodzice mają prawo decydowania o udziale ich dzieci w zajęciach mających wpływ na ich moralność.

Art. 23

Rodzice mają prawo do sprawowania pieczy nad rozwojem dziecka.

Art. 24

Rodzic ma prawo do przekazania swemu dziecku tożsamości narodowej, a zwłaszcza swojej kultury oraz języka ojczystego.

ROZDZIAŁ VI

Prawa dzieci

Art. 25

- 1) We wszystkich działaniach dotyczących dzieci Państwa-Strony będą dążyły do najlepszego zabezpieczenia dobra dziecka.
- 2) Państwa-Strony działają na rzecz zapewnienia dziecku ochrony i opieki w takim stopniu, w jakim jest to niezbędne dla jego dobra, biorąc pod uwagę prawa i obowiązki jego rodziców, opiekunów prawnych lub innych osób prawnie za nie odpowiedzialnych, i w tym celu będą podejmowały wszelkie właściwe kroki ustawodawcze oraz administracyjne.

Art. 26

Dziecko ma prawo do ochrony przed okrutnym, poniżającym lub niehumanitarnym traktowaniem.

Art. 27

Wszystkie dzieci są równe wobec prawa. Dyskryminacja dzieci ze względu na cenzus urodzenia jest zakazana.

Art. 28

Dziecko ma prawo do poznania swoich rodziców. Prawo to nie może być interpretowane jako podstawa do ograniczania rodzicom w trudnej sytuacji możliwości anonimowego powierzenia opieki nad dzieckiem godnej zaufania instytucji lub osobie (opiekuna).

Art. 29

- 1) Dziecko ma prawo do wychowywania przez matkę i ojca. Jeżeli dziecko straciło matkę i ojca, ma prawo być wychowywane przez członków swojej rodziny.

- 2) Dziecko osierocone lub pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Państwa-Strony ułatwiają rodzinom przyjęcie dzieci potrzebujących opieki na stałe lub czasowo.

Art. 30

Dziecko oddzielone od jednego lub obojga rodziców ma prawo do utrzymywania regularnych stosunków osobistych i bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to sprzeczne z jego dobrem.

Art. 31

Utrudnianie porozumiewania się przez dziecko w języku jednego z rodziców jest zakazane.

Art. 32

- 1) Dziecko ma prawo do przyjaznego traktowania przez organy wymiaru sprawiedliwości.
- 2) Państwa-Strony, w miarę możliwości i stosownie do wieku oraz stopnia dojrzałości dziecka, uwzględniają jego opinię w sprawach dotyczących jego praw i interesów.

Art. 33

- 1) Państwa-Strony chronią dzieci przed uprzedmiotowieniem, przestępczością, demoralizacją, wyzyskiem i uzależnieniami.
- 2) Wszelkie działania, w ramach których dziecko przekazywane jest przez jakąkolwiek osobę lub grupę osób innej osobie lub grupie za wynagrodzeniem lub jakąkolwiek inną rekompensatą, są zakazane.

Art. 34

Dziecko niepełnosprawne ma prawo do szczególnej pomocy umożliwiającej jego prawidłowy rozwój.

Art. 35

Pobieranie organów lub tkanek od zmarłego dziecka wbrew woli rodziców jest zakazane.

ROZDZIAŁ VII

Przeciwdziałanie i zapobieganie przemocy domowej i przemocy godzącej w życie rodzinne

Art. 36

- 1) Każdy ma prawo do życia wolnego od przemocy w sferze publicznej i prywatnej, a w szczególności od przemocy domowej i przemocy godzącej w życie rodzinne.
- 2) Przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią przeszkody dla stosowania środków przymusu bezpośredniego przez uprawnione organy władzy publicznej zgodnie z ustawami krajowymi.

Art. 37

- 1) Państwa-Strony, mając na względzie bezpieczeństwo, wsparcie i poszanowanie praw ofiary, a także fachowość i wrażliwość przy udzielaniu pomocy, podejmują środki niezbędne dla zapobiegania, przeciwdziałania oraz zadośćuczynienia aktom przemocy popełnianym przez osoby fizyczne lub prawne, a w szczególności:
 - 1) wspierają ofiary w przezwyciężaniu skutków doznanej przemocy poprzez takie usługi jak poradnictwo prawne i psychologiczne, wsparcie finansowe, pomoc mieszkaniową, edukację, szkolenia oraz pomoc w znalezieniu zatrudnienia;
 - 2) zapewniają dostęp do opieki zdrowotnej i instytucji wyspecjalizowanych w udzielaniu pomocy ofiarom;
 - 3) wspierają programy edukacyjne mające na celu nauczanie sprawców przemocy domowej przyjmowania zachowań zakładających nie

stosowanie przemocy w relacjach międzyludzkich, tak by zapobiegać kolejnym aktom przemocy oraz zaniechać uciekania się do agresywnych wzorców zachowań;

- 4) wspierają programy leczenia zapobiegającego recydywie sprawców przestępstw, zwłaszcza sprawców przestępstw na tle seksualnym;
- 5) wspierają organizację szkoleń osób mających zawodowy kontakt z ofiarami lub sprawcami wszystkich aktów przemocy Szkolenia dotyczyć będą zapobiegania oraz wykrywania aktów przemocy, równości kobiet i mężczyzn, potrzeb i praw ofiar przemocy oraz sposobów zapobiegania wtórnej wiktymizacji;
- 6) zapewniają ofiarom dostęp do odpowiednich regionalnych i międzynarodowych mechanizmów składania skarg indywidualnych i zbiorowych oraz dostęp do informacji w tym zakresie;
- 7) dążą do zapewnienia rozmieszczonych przestrzennie, specjalistycznych usług wsparcia doraźnego, krótkoterminowego i długoterminowego, dostępnych dla każdej ofiary aktu przemocy;
- 8) dążą do zapewnienia wystarczającej liczby odpowiednich i łatwo dostępnych schronisk oferujących bezpieczne zakwaterowanie oraz aktywną pomoc ofiarom, zwłaszcza kobietom i ich dzieciom;
- 9) dążą do zapewnienia wystarczającej liczby odpowiednich i łatwo dostępnych ośrodków świadczących pomoc ofiarom gwałtów lub innych aktów przemocy seksualnej, zapewniających badania lekarskie i sądowe, wsparcie pourazowe oraz poradnictwo;
- 10) zapewniają odpowiednią ochronę i wsparcie dzieciom będącym świadkami wszystkich form przemocy, w tym pomoc psychologiczną i pomoc społeczną dzieciom będącym świadkami jakichkolwiek form przemocy;
- 11) zapewniają powszechny dostęp do ogólnokrajowych, całonocnych, bezpłatnych telefonów zaufania, przez które będą udzielane porady w sprawie wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej Konwencji, z zachowaniem poufności i anonimowości osób dzwoniących;
- 12) zapewniają powszechny dostęp do ogólnokrajowych, bezpłatnych portali informacyjnych, prowadzonych przynajmniej we wszystkich językach urzędowych oraz językach mniejszości narodowych

- i etnicznych Państwa-Strony, zawierające informacje o wszystkich formach przemocy objętych zakresem niniejszej Konwencji oraz metodach jej zapobiegania, prawach przysługujących ofiarom przemocy, oraz obowiązkach władz publicznych wynikających z niniejszej Konwencji, oraz umożliwiających zgłaszanie przypadków przemocy,
- 13) gwarantują ofiarom możliwość domagania się od sprawców odpowiedniego odszkodowania za poważne uszkodzenie ciała lub uszczerbek na zdrowiu wyrządzone aktem przemocy, o ile szkoda nie została naprawiona z innych źródeł;
 - 14) dbają, aby właściwe organy były uprawnione do nakazania sprawcy aktu przemocy, w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia, opuszczenia miejsca zamieszkania ofiary lub osoby zagrożonej przemocą domową, na odpowiedni okres oraz zakazania wchodzenia do lokalu zajmowanego przez ofiarę lub osobę zagrożoną lub kontaktowania się z ofiarą lub osobą zagrożoną;
 - 15) gwarantują, że ofiary wszystkich form przemocy będą mogły występować o wydanie odpowiednich zakazów zbliżania się lub nakazów ochrony, których naruszenie będzie wiązało się z odstraszącymi i proporcjonalnymi sankcjami karnymi lub administracyjnymi oraz że wspomniane zakazy i nakazy będą umożliwiały zapewnienie natychmiastowej ochrony oraz bez nadmiernych obciążeń finansowych lub administracyjnych dla ofiary, wystawiane na określony okres lub do czasu ich zmiany lub uchylecia, jeżeli to konieczne, wydawane będą bez wysłuchania strony przeciwnej i ze skutkiem natychmiastowym, dostępne niezależnie od lub równoległe do innych postępowań, a także że będą mogły być wprowadzane w późniejszych postępowaniach;
 - 16) zapewniają ofiarom dostęp do pomocy prawnej i do bezpłatnej porady prawnej, na warunkach przewidzianych przez prawo krajowe;
 - 17) rozpowszechniają informacje na temat dostępnych rozwiązań w zakresie zapobiegania aktom przemocy;
 - 18) w programach przeciwdziałania przemocy przyjmują zasadę, że członkowie rodziny są partnerami władzy publicznej w przeciwdziałaniu przemocy, a rodzina stanowi środowisko dające najlepsze gwarancje ochrony przed przemocą, w szczególności dla kobiet i dzieci.

- 2) W planowaniu, podejmowaniu i realizowaniu środków, o których mowa w ust. 1, Państwa-Strony współpracują z odpowiednimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.

Art. 38

- 1) Państwa-Strony monitorują przypadki wszystkich form przemocy, w szczególności poprzez:
 - 1) gromadzenie danych statystycznych, w odpowiednim podziale i w regularnych odstępach czasu;
 - 2) wspieranie i upowszechnianie badań mających na celu poznanie przyczyn, skutków, częstości występowania i karalności przemocy, w tym przemocy domowej, a także skuteczności działań podejmowanych w celu wykonania niniejszej Konwencji;
 - 3) przeprowadzanie badań ludności, w regularnych odstępach czasu, mające na celu ocenę skali i tendencji w stosowaniu form przemocy objętych zakresem niniejszej Konwencji.
- 2) Państwa-Strony przekazywać będą Komitetowi, o którym mowa w art. 43, informacje zebrane zgodnie z niniejszym artykułem, w celu wspierania współpracy międzynarodowej oraz umożliwienia analizy porównawczej na szczeblu międzynarodowym.
- 3) Dane zebrane w ramach działań, o których mowa w ust. 1, są publiczne dostępne.

Art. 39

- 1) Państwa-Strony zobowiązują się pociągać sprawców aktów przemocy do odpowiedzialności karnej, stosując skuteczne, proporcjonalne i odstraszające sankcje za następujące czyny umyślne:
 - 1) stosowanie nacisków lub gróźb, poważnie naruszających równowagę psychiczną innej osoby;
 - 2) powtarzające się zastraszanie innej osoby powodujące, że obawia się ona o swoje bezpieczeństwo;
 - 3) dopuszczenie się aktów przemocy fizycznej wobec innej osoby;

- 4) poddawanie drugiej osoby czynnościom seksualnym bez jej dobrowolnie wyrażonej zgody;
 - 5) doprowadzenie innej osoby, bez jej dobrowolnie wyrażonej zgody, do podjęcia czynności o charakterze seksualnym z osobą trzecią;
 - 6) pochwalanie przemocy seksualnej;
 - 7) zmuszanie osoby dorosłej lub dziecka do zawarcia małżeństwa;
 - 8) zwabienie osoby dorosłej lub dziecka na terytorium Państwa-Strony lub państwa innego niż to, które zamieszkuje, w celu zmuszenia osoby dorosłej lub dziecka do zawarcia małżeństwa;
 - 9) zmuszanie kobiety lub doprowadzenie jej do poddania się wycinaniu, infibulacji lub każdemu innemu okaleczeniu całości lub którejkolwiek części warg sromowych większych, warg sromowych mniejszych lub łechtaczki, a także zachęcanie, zmuszanie lub doprowadzenie małoletniej dziewczyny do poddania się wspomnianym czynnościom;
 - 10) przymusowe przeprowadzenie aborcji u kobiety, a także przeprowadzenie nielegalnej aborcji za jej zgodą;
 - 11) przeprowadzenie zabiegu chirurgicznego u kobiety, którego celem jest uniemożliwienie jej dalszej naturalnej prokreacji, bez jej uprzedniej i świadomej zgody lub jeżeli nie rozumie tego zabiegu.
- 2) Odpowiedzialność karna powinna obejmować również pomocnictwo lub podżeganie w przypadku przestępstw, o których mowa w ust. 1 pkt 1-10, a także usiłowanie w przypadku przestępstw, o których mowa w ust. 1 pkt 3-10.
 - 3) Państwa-Strony zobowiązują się pociągać do odpowiedzialności karnej lub zapewnić inną formę odpowiedzialności prawnej za nękanie, którego celem lub skutkiem jest naruszenie godności osoby, zwłaszcza poprzez tworzenie atmosfery zastraszenia, wrogości, upodlenia, poniżenia lub obrazy.
 - 4) Państwa-Strony zobowiązują się, w ramach ustaw krajowych, uznawać za okoliczności obciążające przy ustalaniu wyroku za przestępstwa, o których mowa w niniejszym artykule, następujące sytuacje:
 - a) przestępstwo zostało popełnione przeciw byłemu lub obecnemu małżonkowi lub osobie pozostającej we wspólnym pożyciu, tak jak uznają go przepisy prawa krajowego, przez członka rodziny,

- osobę współmieszkającą z ofiarą lub przez osobę, która nadużyła swojej władzy,
- b) przestępstwo lub przestępstwa powiązane zostały popełnione wielokrotnie,
 - c) przestępstwo zostało popełnione przeciw osobie podatnej ze względu na szczególne okoliczności,
 - d) przestępstwo zostało popełnione przeciw dziecku lub w jego obecności,
 - e) przestępstwo zostało popełnione przez dwie lub więcej osób działających wspólnie,
 - f) przestępstwo poprzedzały lub towarzyszyły mu szczególne akty okrucieństwa,
 - g) przestępstwo zostało popełnione z użyciem broni lub z groźbą jej użycia,
 - h) przestępstwo spowodowało istotny uszczerbek na zdrowiu fizycznym lub psychicznym ofiary,
 - i) sprawca został już wcześniej skazany za przestępstwa podobnego rodzaju.
- 5) Państwa-Strony ustanowią terminy przedawnienia w sposób wystarczający i współmierny do wagi danego przestępstwa, a w przypadku przestępstw przeciwko małoletnim uwzględnią przy tym konieczność umożliwienia skutecznego wszczęcia postępowania po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletniości.
- 6) Charakter stosunków między ofiarą a sprawcą nie może stanowić podstawy uchylenia lub ograniczenia odpowiedzialności sprawcy za czyny określone w niniejszym artykule.

Art. 40

- 1) Państwa-Strony zobowiązują się uznać swoją właściwość do ścigania wszystkich przestępstw, o których mowa w niniejszej Konwencji, jeżeli przestępstwo zostało popełnione:
- a) na ich terytorium, lub
 - b) na pokładzie statku pływającego pod ich banderą, lub
 - c) na pokładzie samolotu zarejestrowanego zgodnie z ich prawem, lub

- d) przez ich obywateli, lub
 - e) przez osobę zamieszkałą na ich terytorium.
- 2) Państwa-Strony będą starać się przyjąć regulacje prawne lub inne rozwiązania niezbędne by ustalić właściwość w sprawach wszystkich przestępstw, o których mowa w niniejszej Konwencji, jeżeli przestępstwo zostało popełnione przeciwko ich obywatelowi lub osobie mającej zwykle miejsce zamieszkania na ich terytorium.
 - 3) Na potrzeby ścigania za przestępstwa, o których mowa w art. 37 ust. 1 pkt 4, 8 i 9, Państwa-Strony zobowiązują się nie uzależniać swojej właściwości od tego, czy akty te uznawane są za przestępstwo na terytorium, na którym zostały popełnione.
 - 4) Na potrzeby ścigania za przestępstwa, o których mowa w art. 37 ust. 1, 4, 6, 8 i 9, Państwa-Strony zobowiązują się nie uzależniać swojej właściwości w odniesieniu do lit. d i e. ustępu 1 nie była uzależniona od tego, że ściganie może być wszczęte jedynie na podstawie zawiadomienia przez ofiarę o popełnieniu przestępstwa lub od powiadomienia przez państwo, gdzie przestępstwo zostało popełnione.
 - 5) Państwa-Strony zobowiązują się ustalić jurysdykcję w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 37, w przypadkach, gdy domniemany sprawca jest obecny na ich terytorium i nie podlega wydaleniu do innego Państwa-Strony wyłącznie ze względu na obywatelstwo.
 - 6) W przypadku gdy więcej niż jedno Państwo-Strona uznaje się za właściwe w sprawie domniemanego przestępstwa, o którym mowa w art. 37, zainteresowane Państwa-Strony, o ile to właściwe, porozumiewają się ze sobą w celu ustalenia odpowiedniej właściwości na potrzeby ścigania.
 - 7) Bez uszczerbku dla ogólnych zasad prawa międzynarodowego, niniejsza Konwencja nie wyklucza właściwości w sprawach karnych wykonywanej przez Państwo-Stronę zgodnie z jej prawem krajowym.

Art. 41

Państwa-Strony zobowiązują się umożliwić sądowi krajowemu przy ustalaniu wyroków wzięcie pod uwagę prawomocnych wyroków wydanych przez sąd innego Państwa-Strony w związku z przestępstwami, o których mowa w art. 37.

Art. 42

- 1) Państwa-Strony zobowiązują się chronić prawa i interesy ofiar w postępowaniu przygotowawczym i sądowym, w tym ich szczególne potrzeby jako świadków, zwłaszcza poprzez:
 - 1) ochronę ich, jak również ich rodzin i świadków, przed zastraszaniem, odwetem lub ponowną wiktymizacją,
 - 2) czuwanie, by ofiary zostały poinformowane, przynajmniej gdy ofiary i rodzina mogłyby znaleźć się w niebezpieczeństwie, jeżeli sprawca ucieknie, zostanie tymczasowo zwolniony lub wyjdzie na wolność,
 - 3) informowanie ofiar, na warunkach przewidzianych przez prawo krajowe, o ich prawach oraz dostępnych im świadczeniach, biegu nadanemu skardze, podstawach oskarżenia, ogólnym postępie postępowania przygotowawczego lub postępowania oraz o ich roli w postępowaniu przygotowawczym lub postępowaniu, jak również o wydanej w ich sprawie decyzji,
 - 4) umożliwianie ofiarom, zgodnie z zasadami procesowymi prawa krajowego, bycie wysłuchanym, przedstawienia dowodów oraz ich opinii, potrzeb i obaw, bezpośrednio lub przez pośrednika, oraz by zostały one rozpatrzone,
 - 5) udzielanie ofiarom odpowiedniej pomocy, tak by ich prawa i interesy były w sposób należyty przedstawiane i brane pod uwagę,
 - 6) czuwanie, by mogły być podejmowane środki chroniące prywatność i wizerunek ofiary,
 - 7) unikanie, jeżeli to tylko możliwe, w sądach i w siedzibach organów ścigania, kontaktu ofiar ze sprawcami przestępstw,
 - 8) zapewnianie ofiarom niezależnych i wykwalifikowanych tłumaczy, jeżeli ofiary są stronami postępowania lub jeżeli przedstawiają dowody,
 - 9) umożliwianie ofiarom składania zeznań na sali sądowej, zgodnie z zasadami przewidzianymi przez prawo krajowe, nie będąc obecnym na sali lub przynajmniej pod nieobecność na sali domniemanego sprawcy przestępstwa, zwłaszcza wykorzystując odpowiednie technologie komunikacyjne, jeżeli są dostępne.

- 2) Dziecko ofiara i dziecko świadek przemocy oraz przemocy domowej otrzymuje, jeżeli to właściwe, specjalne środki ochrony, mając na względzie dobro dziecka

Art. 43

- 1) Państwa-Strony zobowiązują się współpracować, w możliwie najszerszym zakresie, zgodnie z postanowieniami niniejszej Konwencji oraz na mocy właściwych umów międzynarodowych dotyczących współpracy w sprawach cywilnych i karnych oraz na podstawie porozumień uzgodnionych na podstawie jednolitego lub wzajemnego ustawodawstwa oraz ich prawa krajowego, w celu:
 - 1) zapobiegania, zwalczania i ścigania wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji,
 - 2) ochrony ofiar i udzielania im pomocy,
 - 3) prowadzenia postępowań przygotowawczych i postępowań dotyczących przestępstw, o których mowa w niniejszej konwencji,
 - 4) wykonywania właściwych wyroków cywilnych i karnych wydanych przez władze sądowe Państw-Stron, w tym nakazów ochrony.
- 2) Państwa-Strony zobowiązują się ofiary przestępstw, o których mowa w art. 37 ust. 1, popełnionych na terytorium Państwa-Strony innego niż ta, na terytorium której przebywają, mogły złożyć skargę właściwym władzom państwa zamieszkania.
- 3) W przypadku gdy Państwo-Strona, które uzależnia udzielenie pomocy prawnej w sprawach karnych, ekstradycji lub wykonania wyroków cywilnych bądź karnych nałożonych przez drugie Państwo-Stronę niniejszej Konwencji od istnienia umowy, otrzymuje wniosek o taką współpracę prawną od Państwa-Strony, z którym nie zawarła takiej umowy, może uważać niniejszą Konwencję za podstawę prawną udzielenia pomocy prawnej w sprawach karnych, wydalenia lub wykonania wyroków cywilnych bądź karnych nałożonych przez drugie Państwo-Stronę w związku z przestępstwami, o których mowa w niniejszej Konwencji.

ROZDZIAŁ VIII

Międzynarodowy Komitet Praw Rodziny

Art. 44

Państwa-Strony zobowiązują się do szerzenia informacji o zasadach i postanowieniach niniejszej Konwencji zarówno wśród dorosłych, jak i dzieci, wykorzystując do tego celu będące w ich dyspozycji środki.

Art. 45

- 1) W celu badania postępów dokonywanych przez Państwa-Strony w realizacji zobowiązań przewidzianych w niniejszej Konwencji ustanawia się Międzynarodowy Komitet Praw Rodziny, który będzie wykonywał wskazane niżej funkcje.
- 2) Komitet składa się z ekspertów w liczbie równej liczbie Państw-Stron, z zastrzeżeniem ust. 5.
- 3) Eksperci powinni być ludźmi reprezentującymi wysoki poziom moralny i posiadającymi uznane kompetencje w dziedzinie, której dotyczy niniejsza Konwencja. Członkowie Komitetu są delegowani przez każde Państwo-Stronę spośród jego obywateli, z uwzględnieniem celowości udziału pewnej liczby osób o doświadczeniu prawniczym.
- 4) Każdy z członków Komitetu przed objęciem swych funkcji składa na posiedzeniu otwartym Komitetu uroczyste oświadczenie, że będzie wykonywał swe obowiązki w sposób bezstronny i sumienny.
- 5) W przypadku śmierci członka Komitetu, jego rezygnacji lub jego oświadczenia, że z jakiegokolwiek innego powodu nie może wypełniać obowiązków członka Komitetu, Państwo-Strona, które wyznaczyło danego członka, wyznaczy za zgodą Komitetu innego eksperta spośród swoich obywateli na okres pozostały do końca kadencji. Po wygaśnięciu mandatu

wybory zostaną przeprowadzone zgodnie z postanowieniami niniejszej części Konwencji.

- 6) Komitet ustanowi swoje własne zasady procedury, z zastrzeżeniem, że wszelkie decyzje podejmowane będą większością głosów w obecności co najmniej połowy członków.
- 7) Posiedzenia Komitetu odbywają się w lub w innym dogodnym miejscu określonym przez Komitet. Komitet będzie odbywał posiedzenia zasadniczo corocznie.
- 8) Sekretarz Wykonawczy zapewni niezbędny personel oraz warunki do efektywnego wypełniania przez Komitet funkcji nałożonych przez niniejszą konwencję.
- 9) Za zgodą Sekretarza Wykonawczego członkowie Komitetu utworzonego na mocy niniejszej Konwencji otrzymywać będą honoraria z funduszy Biura.

Art. 46

- 1) Państwa-Strony zobowiązują się do przedkładania Komitetowi za pośrednictwem Sekretarza Wykonawczego sprawozdań odnośnie do środków stosowanych przez nie do realizacji praw zawartych w Konwencji oraz postępów w korzystaniu z tych praw:
 - a) w ciągu dwóch lat po wejściu w życie Konwencji dla danego państwa;
 - b) następnie co cztery lata.
- 2) Sprawozdania przedkładane na mocy niniejszego artykułu wskazywać będą na czynniki oraz na ewentualne trudności wpływające na stopień wypełnienia zobowiązań wynikających z niniejszej Konwencji. Sprawozdania będą zawierały także odpowiednie informacje zapewniające Komitetowi pełną wiedzę na temat wprowadzenia w życie postanowień Konwencji w danym Państwie-Stronie.
- 3) Państwo-Strona, które przedłożyło Komitetowi wszechstronne sprawozdanie pierwotne, nie musi już w swoich następnych sprawozdaniach, przedkładanych zgodnie z ustępem 1 lit. b, powtarzać podstawowych informacji, które podane były uprzednio.
- 4) Komitet może zażądać od Państw-Stron dalszych informacji odnoszących się do wprowadzenia w życie konwencji.

- 5) Komitet będzie przedkładał Sekretarzowi Wykonawczemu co dwa lata, sprawozdania ze swojej działalności.
- 6) Państwa-Strony będą szeroko udostępniać opinii publicznej sprawozdania, o których mowa w ust. 5.

ROZDZIAŁ IX

Biuro Sekretarza Wykonawczego

Art. 47

- 1) Za koordynację spraw organizacyjnych związanych z upowszechnianiem, wykonywaniem i promocją Konwencji, a także za obsługę administracyjną Międzynarodowego Komitetu Praw Rodziny oraz organizację wyborów jego członków, odpowiada Sekretarz Wykonawczy, wspomagany przez Biuro.
- 2) Sekretarz Wykonawczy będzie wybierany na sześcioletnią kadencję przez Państwa-Strony spośród ich obywateli w drodze konsensusu, a w braku możliwości jego osiągnięcia bezwzględną większością głosów.
- 3) Sekretarz Wykonawczy kieruje pracami Biura, a w szczególności mianuje personel niezbędny do wspomagania go w wykonywaniu powierzonych zadań. Przy mianowaniu personelu i ustalaniu warunków służby należy przede wszystkim mieć na uwadze konieczność zapewnienia najwyższego poziomu sprawności, kwalifikacji zawodowych i prawości. Należy również w należyтым stopniu uwzględnić znaczenie doboru personelu na możliwie najszerszej podstawie geograficznej.
- 4) Co dwa lata Sekretarz Wykonawczy przedkłada Państwom-Stronom projekt budżetu Biura do zatwierdzenia bezwzględną większością głosów. Źródłem dochodów są coroczne składki Państw-Stron.
- 5) Siedzibą Biura Sekretarza Wykonawczego jest

ROZDZIAŁ X

Przepisy końcowe**Art. 48**

- 1) Każde Państwo-Strona może, przy podpisaniu niniejszej Konwencji lub przy składaniu dokumentów ratyfikacyjnych, dokonać zastrzeżenia odnośnie do każdego z przepisów Konwencji w takim zakresie, w jakim ustawa krajowa jest z tym przepisem niezgodna. Na podstawie niniejszego artykułu niedopuszczalne są zastrzeżenia o charakterze ogólnym, a także zastrzeżenia do art. 1-4, art. 11-16, art. 18, art. 20, art. 25-26, art. 29, art. 31 i art. 33.
- 2) Każde zastrzeżenie powinno zawierać krótkie przedstawienie treści ustawy, której dotyczy.
- 3) Sekretarz Wykonawczy otrzyma i przekaże wszystkim Państwom-Stronom teksty zastrzeżeń, jakie zostały złożone w chwili ratyfikacji lub przystąpienia.
- 4) Każde Państwo-Strona, które poczyniło zastrzeżenie na mocy ust. 1 niniejszego artykułu, może w każdym terminie wycofać to zastrzeżenie w drodze zawiadomienia Sekretarza Wykonawczego, który poinformuje o tym Państwa-Strony.

Art. 49

Postanowienia niniejszej Konwencji rozciągają się na wszystkie części Państw-Stron federalnych bez jakichkolwiek ograniczeń lub wyjątków.

Art. 50

W przypadku sporów dotyczących wdrażania lub interpretacji postanowień niniejszej Konwencji Państwa-Strony powinny najpierw starać się je rozwiązać w drodze negocjacji, porozumienia, arbitrażu lub w jakikolwiek inny pokojowy sposób przyjęty na mocy porozumienia między nimi.

Art. 51

- 1) Niniejsza Konwencja będzie otwarta do podpisania przez wszystkie państwa.
- 2) Niniejsza Konwencja podlega ratyfikacji. Dokumenty ratyfikacyjne składane będą u Sekretarza Wykonawczego.
- 3) Każde państwo będzie mogło przystąpić do niniejszej Konwencji. Dokumenty przystąpienia będą składane u Sekretarza Wykonawczego.

Art. 52

- 1) Niniejsza Konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy licząc od dnia złożenia u Sekretarza Wykonawczego czwartego dokumentu ratyfikacyjnego lub przystąpienia.
- 2) W stosunku do każdego państwa, które dokona ratyfikacji lub przystąpienia do Konwencji, po złożeniu czwartego dokumentu ratyfikacyjnego lub przystąpienia, Konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy licząc od dnia złożenia przez dane państwo swojego dokumentu ratyfikacyjnego lub przystąpienia.

Art. 53

Depozytariuszem niniejszej Konwencji jest Sekretarz Wykonawczy.

Art. 54

Oryginał niniejszej Konwencji, którego teksty sporządzone w językach , są jednakowo autentyczne, zostanie zdeponowany u Sekretarza Wykonawczego.

Na dowód czego niżej podpisani pełnomocnicy, w należyty sposób upoważnieni przez swe Rządy, złożyli podpis pod niniejszą Konwencją.